

Wartość wolontariatu z perspektywy studenta uczelni medycznej

The value of volunteering from the perspective
of a student of medical school

Słowa kluczowe: wolontariat, wolontariusz, organizacje pozarządowe, edukacja.

Key words: volunteering, volunteer, non-governmental organizations, education.

Streszczenie

The primary aim of the research was to investigate the role of volunteering as an educational factor in human development. 202 students attending the University of Medical Sciences in Poznan participated in the survey. The survey was conducted in 2014, in the period May–June. Results have shown that students are familiar with the concept of volunteering, especially if volunteering is related to their future profession. Research shows that the majority of respondents are unfamiliar with student organizations. Respondents who are volunteers would recommend gaining experience through volunteering. Respondents believe that volunteering can help to gain new skills, knowledge and experience needed for their future careers. Respondents also said that volunteering can be considered as an educational factor in human development.

Wstęp

Wolontariuszem można być niezależnie od wieku, płci, stopnia zamożności, wyznania, jak pisze Z. Bohdan „wolontariuszem może być więc każdy, niezależnie od dziedziny życia społecznego, wszędzie tam, gdzie taka pomoc jest niezbędna” [1]. Nie każdy jednak chce być wolontariuszem. Bezinteresowna praca, wysiłek włożony w działania, które nie są nakierowane wyłącznie na własny interes nie dla każdego człowieka wydają się atrakcyjne. Dlatego praca wolontariusza w życiu współczesnych ludzi ogarniętych ideą kapitalizmu, konsumpcjonizmu, hedonizmu jest działalnością bardzo cenną, ale też często niedocenianą. Ile potrzeba czasu, energii, chęci, by pomagać bezinteresownie? Czy bycie wolontariuszem jest działaniem skierowanym wyłącznie na drugiego człowieka, czy też na rozwój własnych zainteresowań i umiejętności? Na ile bycie wolontariuszem pomaga zdobyć doświadczenie zawodowe bądź przygotować do podjęcia pracy w danym zawodzie? Czy wolontariusze, podejmując bezinteresowną pracę na rzecz innych ludzi lub organizacji, mają na celu zdobycie

konkretnej wiedzy i umiejętności, czy w tych działaniach znaczenie ma też „czynnik edukacyjny”? Artykuł ten jest próbą odpowiedzi na te i inne pytania dotyczące działań wolontariuszy.

Studenci publicznych i niepublicznych uczelni wyższych w Polsce mają niebywają okazję do rozwijania swoich zainteresowań, pasji, nabywania nowej wiedzy z każdej dziedziny (medycznej, teatralnej, muzycznej, sportowej oraz innych) lub uzupełniania jej.

Również studenci Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu mają takie możliwości i realizują je poprzez uczestnictwo w różnych organizacjach studenckich, a należą do nich: PTSML – Poznańskie Towarzystwo Studentów Medycyny Laboratoryjnej, ASMR – Akademickie Stowarzyszenie Medycyny Ratunkowej, Chór Uniwersytetu Medycznego, IFMSA-Poland Oddział Poznań – Międzynarodowe Stowarzyszenie Studentów Medycyny, ISPE – Studencki Oddział Międzynarodowego Stowarzyszenia Inżynierii Farmaceutycznej przy UMP, Klub Uczelniany AZS, KSM UM – Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży, Młoda Farmacja Poznań, PTSS – Polskie Towarzystwo Studentów Stomatologii, Gazeta Studentów „Puls UM”, Studenckie Towarzystwo Naukowe – na które składa się około stu kół naukowych [4].

Osobną organizacją działającą na uczelni jest Rada Uczelniana Samorządu Studenckiego, która przewodniczy Samorządowi Studentów, w skład którego wchodzi wszyscy studenci.

W niniejszym artykule najważniejsze kwestie skupiają się na działalności w kontekście wolontariatu, w tym wolontariatu studenckiego. Wolontariat studencki zakłada podejmowanie aktywnych działań na rzecz organizacji studenckich na danej uczelni, świadczenie usług związanych bądź niezwiązanych z danym kierunkiem studiów oraz zdobywanie cennego doświadczenia istotnego na rynku pracy [2, 3].

Podstawą do wyciągnięcia wniosków dotyczących opinii nt. wolontariatu stały się badania przeprowadzone na przełomie maja i czerwca 2014 roku na grupie 202 studentów Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu.

Metoda badawcza

Na potrzeby badawcze przyjęto, że pojęcie „wolontariat” oznacza bezpłatną, dobrowolną oraz świadomą działalność na rzecz innych osób, przy czym działania te odbiegają od więzi rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskich (definicja Centrum Wolontariatu w Polsce) [5, 6].

Wśród problemów badawczych znalazły się następujące pytania: Jaka jest opinia studentów na temat wolontariatu w zakresie zdobywania nowych umiejętności, dodatkowej wiedzy i doświadczenia? Jakie są motywy podejmowania działalności wolontariackiej? Jaka jest wiedza studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu na temat organizacji studenckich działających na uczelni? Jakie czynniki demotywują do podjęcia działalności wolontariackiej? Jaka jest opinia studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu na temat wolontariatu jako czynnika edukacyjnego w rozwoju człowieka?

W badaniach zastosowano jedną z najpopularniejszych metod badań społecznych, jaką jest sondaż diagnostyczny, a w ramach tej metody technikę ankiety. Ankiety przeprowadzono wśród studentów Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, studentów różnych kierunków i lat studiów. W celu sprawdzenia skuteczności odbioru treści kwestionariusza przez respondentów, sformułowania w sposób możliwie jak najlepszy odpowiedniego zestawu pytań ankietowych, badania właściwe poprzedzono pilotażem (zwiad badawczy). Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety zawierający pytania otwarte i zamknięte. W badaniu głównym kwestionariusz obejmował 16 pytań, z czego 3 stanowiły część ogólną, a 13 część zasadniczą. Respondenci w części ogólnej odpowiadali na pytania dotyczące płci, wieku oraz roku i kierunku studiów (metryczka). Natomiast część zasadnicza składała się z 5 pytań otwartych oraz 8 zamkniętych (z czego w 2 pytaniach respondenci mogli ustosunkować się do wybranej odpowiedzi, a 1 pytanie powiązane było z 5-stopniową skalą ocen, przy czym „1” oznaczało najniższą ocenę, a „5” ocenę bardzo dobrą). Dodatkowo ankieta została skonstruowana w taki sposób, aby z danej grupy respondentów wyłonić tych, którzy są aktualnie wolontariuszami (bądź byli podczas studiów). Ogólna liczba badanych, którzy wzięli udział w badaniu, to 202 osoby – w tym 65 wolontariuszy. W badaniach wzięło udział 169 kobiet i 33 mężczyźn.

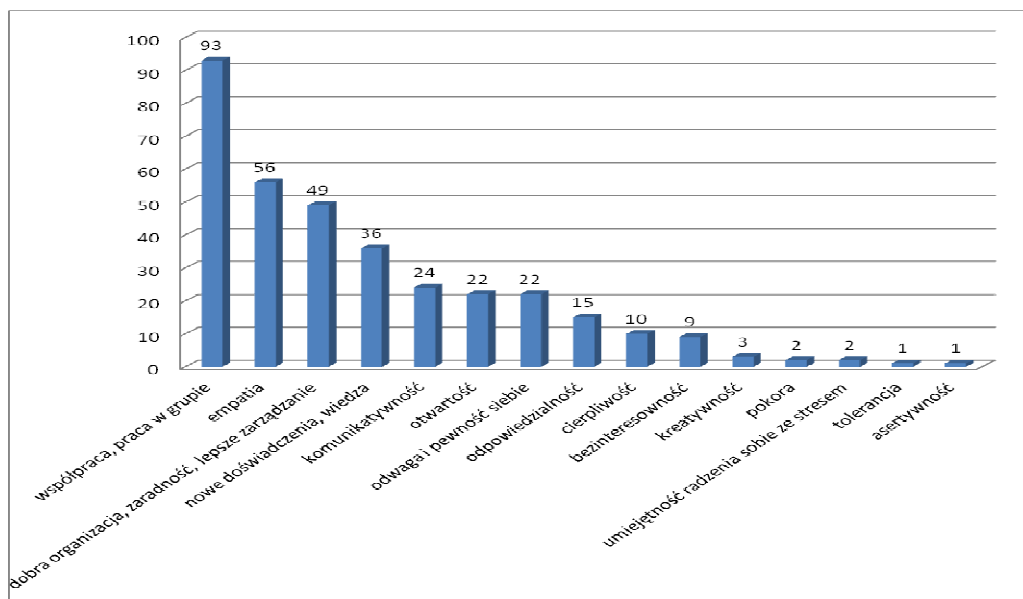
Wypełnione kwestionariusze zostały poddane analizie statystycznej przy użyciu oprogramowania do statystycznej analizy danych SPSS (*Statistical Package for the Social Sciences*).

Analiza wyników badań

Opinie studentów na temat umiejętności/cech, które można zdobyć poprzez działalność na rzecz innych

Ogólna liczba badanych – 202 osoby – miała wskazać kilka umiejętności, jakie – w ich opinii – można zdobyć lub rozwinąć poprzez działalność w wolontariacie (rys. 1). Lepsza współpraca (praca w grupie) – 46% z ogółu badanych (93 osoby) wskazało na tę umiejętność, następnie: empatia – 27,7% (56 osób), dobra organizacja (zaradność, lepsze zarządzanie) – 24,3% (49 osób), nowe doświadczenie/wiedza – 17,8% (36 osób), komunikatywność – 11,9% (24 osoby), otwartość – 10,9% (22 osoby), odwaga i pewność siebie – 10,9% (22 osoby), odpowiedzialność – 7,4% (15 osób), cierpliwość – 5% (10 osób), bezinteresowność – 4,5% (9 osób), kreatywność – 1,5% (3 osoby), pokora – 1% (2 osoby), umiejętność radzenia sobie ze stresem – 1% (2 osoby), tolerancja – 0,5% (1 osoba) oraz asertywność – 0,5% (1 osoba).

Co ciekawe, jeśli analizuje się odpowiedzi tylko tych badanych, którzy byli lub są wolontariuszami – 65 osób – to można zauważyć, że najczęściej wskazywaną przez nich wartością zdobytą poprzez pracę dla innych jest wiedza i doświadczenie – takiej odpowiedzi udzieliło 35 osób. 27 osób wskazało na nowe kontakty i znajomości jako zysk wynikający z pracy wolontariusza. Respondenci już mniej licznie wskazywali na inne umiejętności rozwijane poprzez pracę na rzecz organizacji czy innych osób, np.: lepszą pracę w grupie – 8 osób, lepszą organizację – 7 osób, pewność siebie – 5 osób, wypełnienie wolnego czasu – 4 osoby, pokorę – 4 osoby, empatię – 3 osoby, odpowiedzialność – 3 osoby.



Rys. 1. Umiejętności/cechy, które zdaniem respondentów można rozwijać poprzez wolontariat (N = 202)

Źródło: badania własne.

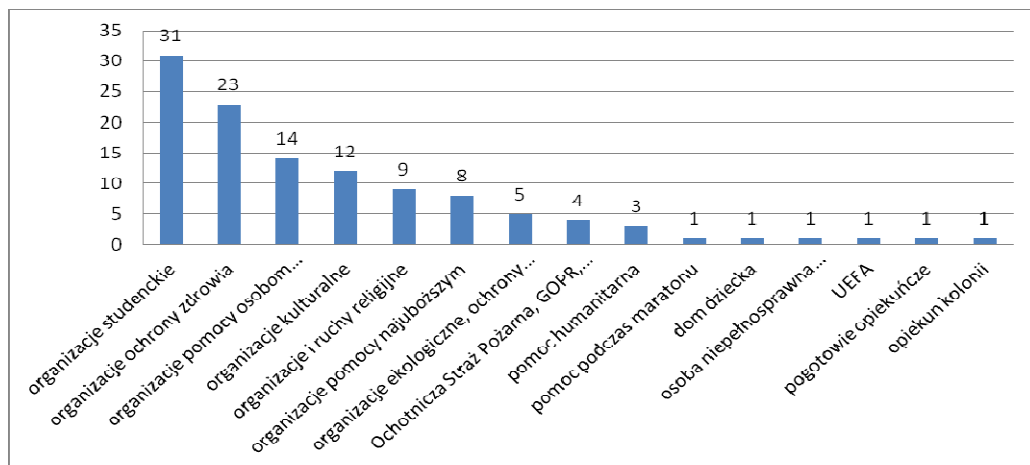
Pośród grupy 65 studentów będących kiedyś lub aktualnie wolontariuszami 97% – czyli 63 osoby stwierdziły, iż polecilyby innym zdobywanie doświadczenia poprzez działalność w wolontariacie, a tylko 3% – 2 osoby z tej grupy ankietowanych nie zrobiłyby tego.

Wiedza badanych studentów o organizacjach studenckich

Jako że badana populacja składała się wyłącznie ze studentów (Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu), ważną kwestią była znajomość organizacji studenckich. Najbardziej znaną studentom organizacją studencką jest Rada Uczelniana Samorządu Studenckiego – 35,1% (71 osób) ankietowanych, następnie IFMSA (Stowarzyszenie Studentów Medycyny) – 20,8% (42 osoby), Młoda Farmacja – 20,3% (41 osób), STN (Studenckie Towarzystwo Naukowe) – 14,9% (30 osób), ISPE (Studencki Oddział Międzynarodowego Stowarzyszenia Inżynierii Farmaceutycznej przy UMP) – 9,4% (19 osób), Puls UM (Gazeta Studentów „Puls UM”) – 8,4% (17 osób), KSM (Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży) – 6,9% (14 osób), ASMR (Akademickie Stowarzyszenie Medycyny Ratunkowej) – 6,9% (14 osób), Chór Uniwersytetu Medycznego – 5,9% (12 osób), PTSS (Polskie Towarzystwo Studentów Stomatologii) – 5,4% (11 osób), PTSML (Poznańskie Towarzystwo Studentów Medycyny Laboratoryjnej) – 5,0% (10 osób), AZS (Akademicki Związek Sportowy) – 4,0% (8 osób).

Organizacje, w których udzielali/udzielają się studenci-wolontariusze

W badaniach zapytano respondentów, którzy są wolontariuszami (n = 65), w jakich organizacjach podejmują bądź podejmowali aktywność wolontariacką. Największa liczba studentów-wolontariuszy angażuje się w pracę na rzecz: organizacji studenckich – 31 wskazań, tj. 47,7% z 65 osób deklarujących aktywność wolontariacką, następnie organizacje ochrony zdrowia takich jak szpitale bądź fundacje związane z leczeniem – 23 osoby, tj. 35,4%, organizacje pomocy osobom niepełnosprawnym – 14 osób, tj. 21,5%, organizacje kulturalnych – 12 osób, tj. 18,5%, organizacje i ruchów religijnych – 9 osób, tj. 13,8%, organizacje pomocy dla najuboższych, bezdomnych – 8 osób, tj. 12,3%, organizacje ekologicznych, ochrony środowiska lub ochrony nad zwierzętami – 5 osób tj. 7,7%, Ochotniczej Straży Pożarnej, GOPR-u, WOPR-u – 4 osoby, tj. 6,2%, pomocy humanitarnej – 3 osoby 4,6% oraz po 1 osobie 1,5% – pomoc podczas maratonu, dom dziecka, osoba niepełnosprawna niezwiązana z organizacją, UEFA, pogotowie opiekuńcze, opiekun młodzieży podczas kolonii/obozu (rys. 2).

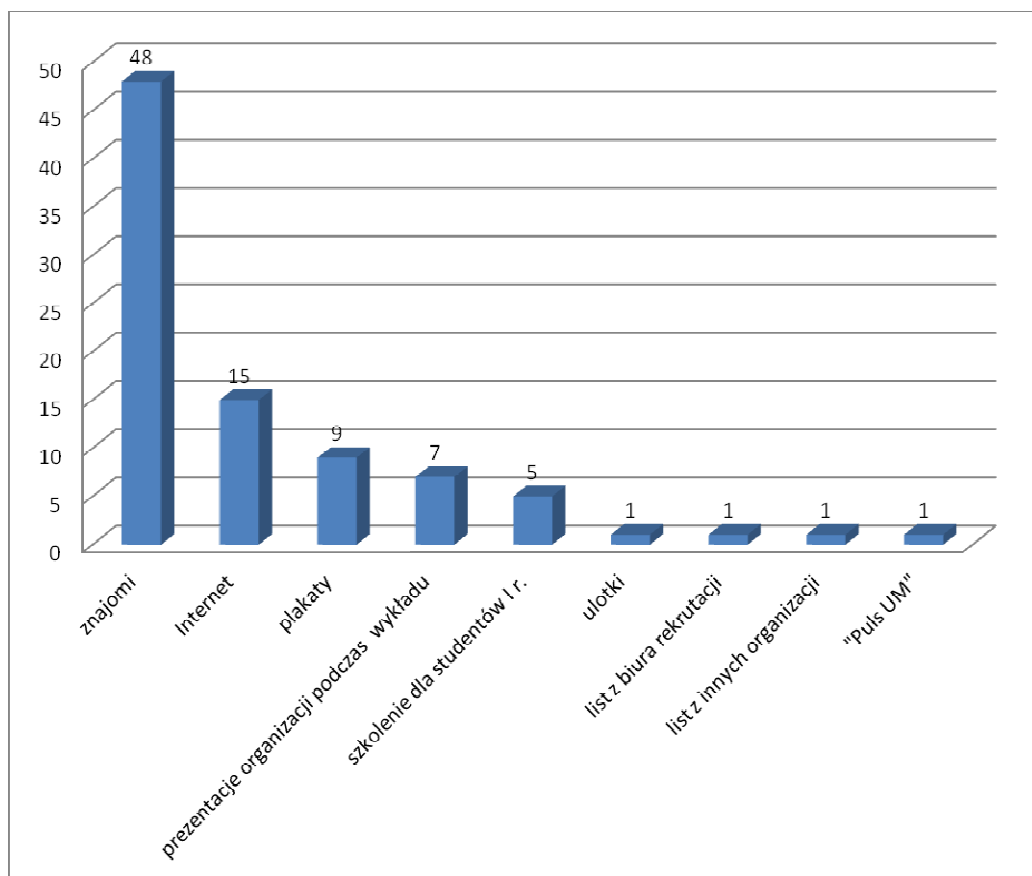


Rys. 2. Miejsca, w których udzielają się studenci-wolontariusze (n = 65)

Źródło: badania własne.

Najważniejsze źródła informacji na temat wolontariatu w opinii badanych

Rysunek 3 szczegółowo przedstawia wyniki analizy odpowiedzi studentów dotyczących pytania o źródła informacji na temat wolontariatu. Najlicniejsza grupa respondentów z ogółu osób badanych jako źródło wiedzy na temat organizacji studenckich podaje: znajomych – 48 osób 73,8%, Internet – 15 osób 23,1%, plakaty – 9 osób 13,8%, wystąpienia organizacji podczas wykładów – 7 osób 10,8%, szkolenie dla studentów I roku – 5 osób 7,7%, ulotki – 1 osoba 1,5%, 1 osoba list z biura rekrutacji dla I roku – 1 osoba 1,5%, z innych organizacji – 1 osoba 1,5%, z Gazety Studenckiej „Puls UM” – 1 osoba 1,5%.



Rys. 3. Źródła informacji na temat wolontariatu (N = 202)

Źródło: badania własne.

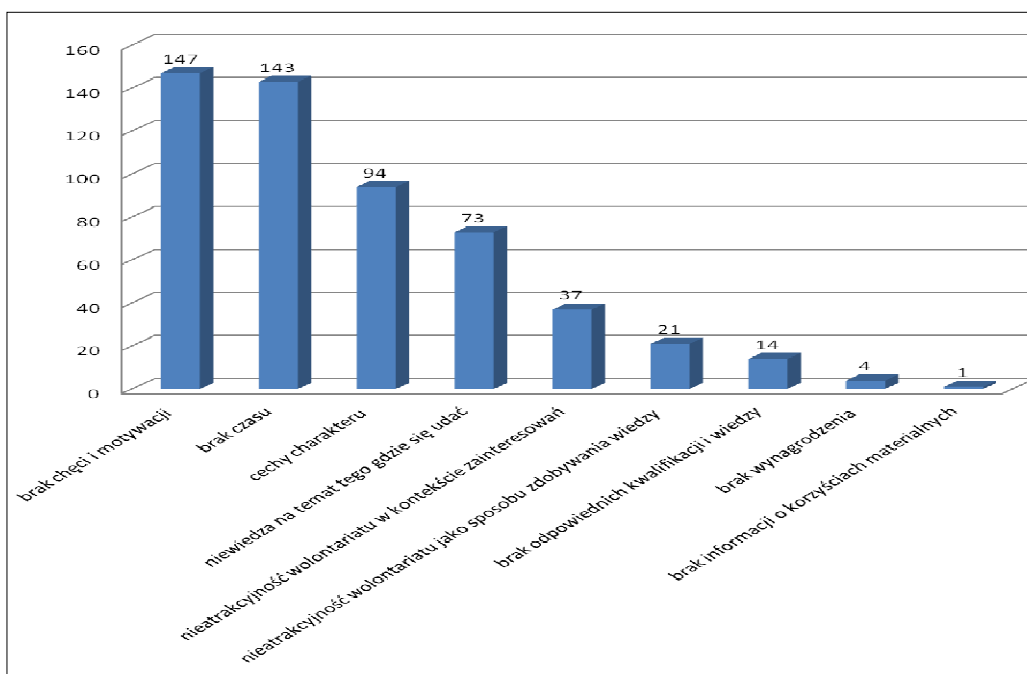
Wolontariat jako czynnik edukacyjny w rozwoju człowieka

W badaniach zapytano respondentów o to, czy wolontariat można postrzegać w kategorii „czynnika edukacyjnego” w rozwoju człowieka, który podejmuje tego typu działalność. Badani studenci prawie jednogłośnie orzekli, że zgadzają się ze stwierdzeniem, iż wolontariat jest czynnikiem edukacyjnym w rozwoju człowieka – 97% ogółu badanych, tj. 196 osób, natomiast tylko 0,5% (tj. 1 osoba) z ogółu ankietowanych udzieliło negatywnej odpowiedzi, 5 osób wstrzymało się od odpowiedzi na to pytanie.

Skoro zdecydowana większość studentów widzi w wolontariacie szansę na rozwój swojej wiedzy, zdobycie doświadczenia i umiejętności, nasuwa się pytanie: dlaczego tylko co trzeci z badanych (65 osób na 202) podejmował/podejmuje aktywność wolontariacką? W związku z tym respondentom zadano pytanie o przyczyny unikania aktywności wolontariackiej.

Czynniki utrudniające zdaniem studentów podejmowanie aktywności wolontariackiej

Ze względu na możliwość wyboru kilku odpowiedzi liczba odpowiedzi nie sumuje się do 202. Analizując zebrane dane, można zauważyć, że najważniejszą przyczyną utrudniającą jest: brak chęci i motywacji – 147 osób (72,8% ogółu badanych). Inne przyczyny to: brak czasu – 143 osoby (70,8%), cechy charakteru – 94 osoby (46,5%), niewiedza na temat tego, gdzie się udać, aby zostać wolontariuszem – 73 osoby (36,1%), nieatrakcyjność wolontariatu w stosunku do własnych zainteresowań – 37 osób (18,3%), nieatrakcyjność wolontariatu na tle innych sposobów zdobywania wiedzy – 21 osób (10,4%), brak odpowiednich kwalifikacji i wiedzy – 14 osób (6,9%), brak wynagrodzenia – 4 osoby (2%). Tylko jedna osoba (0,5%) przyznała, że przyczyną jest brak informacji o korzyściach materialnych. Rozkład danych obrazuje rys. 4.



Rys. 4. Przyczyny, które nie sprzyjają zdaniem badanych podejmowaniu aktywności wolontariackiej

Źródło: badania własne.

Dyskusja

Wolontariat staje się coraz bardziej docenianą formą pracy na rzecz innych, szczególnie w miejscach, gdzie brakuje funduszy na pomoc społeczną. Bezinteresowna praca wolontariuszy ma coraz większe znaczenie w wielu państwach świata.

Do najbardziej znaczących organizacji na terenie Stanów Zjednoczonych, które zrzeszają wolontariuszy, należą: AmeriCorps, Learn and Serve America (Nauka i Służba Ameryce) oraz Senior Corps (Korpus Seniorów), a także Peace Corps (Korpus Pokoju). Wolontariat wraz z pracą na rzecz społeczeństwa jak zauważa E. Pająk-Ważna [7] są priorytetami administracji obecnego prezydenta USA Baracka Obamy. Zarówno prezydent USA, jak i jego żona Michelle są propagatorami „społecznej służby”, co więcej, sami są zaangażowani w działalność o charakterze wolontariackim. Podczas trwania kampanii prezydenckiej w 2008 roku Obama zapowiedział m.in.: podwojenie liczby wolontariuszy Peace Corps, utworzenie pięciu nowych oddziałów AmeriCorps, a także przyznanie stypendiów na opłacenie kosztów nauki w wysokości 4 tys. USD w zamian za udokumentowanie 100 godzin pracy społecznej w trakcie trwania roku akademickiego lub wakacji [7]. W 2010, jak podaje J.B. Rodell [8], w służbę na rzecz innych zaangażowanych było 62,8 mln Amerykanów, tj. 26,3% całej populacji [8].

Idea promowania wolontariatu wśród mieszkańców Europy znalazła swoje odzwierciedlenie w uchwale Parlamentu Europejskiego z dnia 27 listopada, który ustalił rok 2011 „Europejskim Rokiem Działalności Wolontariackiej na rzecz aktywnego obywatela”. W ten sposób chciano zwrócić uwagę na wyjątkową „siłę wolontariatu – power of volunteerism”, dzięki której możliwe jest realizowanie założeń integracji społecznej, promowania postaw społecznych oraz tworzenie możliwości uczenia się i rozwijania, w wyniku czego powstają znaczne zyski dla społeczeństwa [9].

Aktywność społeczna Polaków na tle Europy jest niestety bardzo niska, w badaniach European Social Survey z 2008 roku (przebadano 28 europejskich państw) zapytano respondentów o wykonywanie prac wolontariackich. Pozytywnej odpowiedzi udzieliło 7% Polaków. Taki wynik plasuje Polskę na 18. miejscu w rankingu. Prowadzą Holandia, Dania i Norwegia, kolejno 33, 29 i 28 punktów procentowych. W innych europejskich badaniach (Eurobarometr 73 – 2010 rok) możemy zauważyć szersze spojrzenie na pracę wolontariacką. Zapytano respondentów o pracę społeczną na rzecz m.in. klubów sportowych, stowarzyszeń kulturalnych, dobroczynnych bądź religijnych. Zaangażowanie społeczeństwa polskiego wynosiło 22%, a na tle 32 innych krajów Polska jest stawiana na 20 miejscu. Najliczniejszym zaangażowaniem społeczeństwa mogą się pochwalić Holandia, Dania i Szwecja, wskaźnik procentowy w tych państwach przekracza 50% [10].

Polacy, którzy poświęcili swój czas na działalność wolontariacką, nie robią tego regularnie, uczestnictwo ich bywa krótkotrwałe, częstokroć jednorazowe. Zaledwie co dwudziesty Polak angażował się w wolontariat długotrwale (ponad 150 godzin rocznie, czyli mniej więcej 3 godziny tygodniowo). Zauważono, że na zróżnicowane zainteresowanie wolontariatem wpływają takie cechy jak: status zawodowy, wykształcenie i wiek. Największą aktywność wolontariacką wykazują uczniowie i studenci (29%). Ta grupa społeczna, według powszechnej opinii, dysponuje czasem, który może poświęcić na pomoc społeczną. Obok statusu zawodowego, na zaangażowanie w wolontariat wpływa wiek. 22% osób w wieku do 25 lat deklaruje zainteresowanie poświęceniem na rzecz organizacji. Dla osób w wieku 26–35 lat (14%), 36–45 lat (19%), 46–55 lat (17%), a dla osób powyżej 55 lat tylko 10%. Ostatnią cechą jest wykształcenie, zdecydowaną przewagą cieszy się wykształcenie wyższe (28%), średnie wynosi 14%, a podstawowe i zawodowe mają po 13 punktów procentowych [9, 10].

Ważnym zagadnieniem w odniesieniu do działań wolontariackich są motywacje. Otóż 2% wolontariuszy deklaruje, iż traktują taką pracę jako odskocznnię od kariery zawodowej, 4% chciałoby spłacić dług (ponieważ ktoś pomógł tej osobie), 13% twierdzi, że brakuje im asertywności i nie umieją odmawiać, 18% ma styczność z osobami zaangażowanymi w wolontariat (znajomi, rodzina), 21% deklaruje chęć zdobycia nowych umiejętności, 23% badanych mówi, że jest to korzystna możliwość do nawiązania kontaktów, bycia między ludźmi, dla 29% osób ważne są wartości, które w ten sposób wcielają w życie, 32% uważa, że jeżeli pomogą innym, to inni pomogą im w potrzebie, natomiast dla 43% respondentów jest to kwestia zainteresowań i przyjemności z działań wolontariackich [10].

Wskazywane powody braku zaangażowania przez osoby badane to przede wszystkim: nie mam czasu (43%), nie interesuje się tym (32%), nikt mnie o to nie poprosił (15%), muszę zatroszczyć się siebie i o rodzinę (13%), nie sadzę, żebym miał coś do zaoferowania (8%), sądzę, że nie jestem do tego fizycznie zdolny (7%). Należy także zwrócić uwagę, że na tle powyższych wyników 84% Polaków w 2010 roku nie angażowało się w żadne działania organizacji społecznych. Według badań „Kondycja polskiego sektora organizacji pozarządowych 2010” wynika, że zdecydowana większość wolontariuszy (61%) wspiera materialnie organizacje pozarządowe inne niż Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy (tutaj odsetek ten wynosi 26% wolontariuszy). Tylko 12% z nich w ogóle nie angażuje się w pomoc materialną. Natomiast u osób niezajmujących się wolontariatem tylko 16% wspiera materialnie inne stowarzyszenia niż WOŚP (32%), a aż 52% w ogóle nie przekazuje darowizn. Podsumowując można jednoznacznie stwierdzić, że wolontariusze mają zdecydowanie większe zaufanie do organizacji pozarządowych oraz że osoby niezaangażowane w wolontariat chętniej przekazują dobra materialne na WOŚP, prawdopodobnie z powodu nagłaśnianej akcji przez media. Badania zostały przeprowadzone w listopadzie 2010 roku na reprezentatywnej próbie 1011 Polaków przez Millward Brown SMG/KRC na zlecenie Stowarzyszenia Klon/Jawor w ramach kolejnej edycji realizowanej rokrocznie od 2001 roku [10].

Jeśli zaś chodzi o wolontariat studentów medycyny, są to często działania studentów nakierowane na angażowanie się w różnego rodzaju pomoc osobom z problemami zdrowia. Już w latach 60. ubiegłego wieku dostrzegano wartość pracy studentów w ramach wolontariatu – tu można nadmienić badania związane z programami opierającymi się o wolontariat studentów skierowanymi do dzieci z problemami zdrowia psychicznego w szkołach podstawowych. Autorzy tych badań – Kantor D.¹, Knapp R.H., Holzberg J.D.², a także Cowen E.L., Zax M., Laird J.D. wskazują na najważniejsze

¹ D. Kantor, *Impact of college students on chronic mental patients and on the organization of the mental hospital. Proceedings of the College Student Companion Program Conference*. Stratford, Conn.: Conn. State Dept. of Mental Health, 1962. Za: Cowen E.L., Zax M., Laird J.D., *A college student Volunteer program in the elementary school setting*, in: *Community Mental Health Journal*, v. 2, nr 4, 1996, s. 319–328.

² R.H. Knapp, J.D. Holzberg, *Characteristics of college students volunteering for service to mental patients*, *J. consult. Psychol.*, 1964, 28, 82–85. Za: Cowen E.L., Zax M., Laird J.D., *A college student Volunteer program in the elementary school setting*, in: *Community Mental Health Journal*, v. 2, nr 4, 1996, s. 319–328.

potrzeby i problemy w pracy studentów – wolontariuszy z dziećmi z problemami emocjonalnymi w szkołach i ich wielki wkład w pomoc udzielaną tym dzieciom [11]. W Polsce rozwój ruchu wolontaryjnego można zaobserwować od lat 90. W 1993 roku powstało pierwsze w Polsce Centrum Wolontariatu utworzone w Krakowie [12]. Zauważana coraz bardziej w różnych aspektach życia Polaków działalność wolontariacka, a do tego rozwój szkolnictwa wyższego w kolejnych latach poskutkowało tym, że wzrosło niepomniernie zainteresowanie wolontariatem wśród przedstawicieli środowiska akademickiego. W kontekście kształcenia na uczelniach medycznych zaczęto dostrzegać potencjał działań wolontariackich nakierowanych na zdrowie i chorobę różnych populacji, dość ważnym obszarem aktywności studentów medycyny w tym względzie stał się wolontariat w opiece paliatywno-hospicyjnej. W publikacji *Analiza postrzegania wolontariatu przez studentów pielęgniarstwa* [13] przedstawiono wyniki badań przeprowadzonych wśród 162 studentów pielęgniarstwa. 75% osób badanych stwierdziło, że wolontariuszem może zostać każda osoba bez względu na wiek. 82% uznało, że wolontariusz to osoba „dobrowolnie przeznaczająca swój wolny czas na nieodpłatną pracę społeczną w organizacjach pozarządowych, kościelnych lub instytucjach publicznych, pomagająca osobom spoza rodziny oraz kręgu przyjaciół”. Natomiast wolontariusz powinien posiadać takie cechy jak: chęć niesienia pomocy (91%), bezinteresowność (91%), odpowiedzialność (90%), komunikatywność (81%), delikatność (54%), kreatywność (48%), dobry stan zdrowia (20%). Według respondentów do korzyści płynących z działalności wolontariackiej można zaliczyć: możliwość samorealizacji (64%), formę zagospodarowania czasu wolnego (61%), formę przełamania poczucia osamotnienia (45%). Motywami odmowy bycia wolontariuszem w opinii badanych były: brak czasu (84%), brak motywacji (65%), informacji, gdzie się udać, aby zostać wolontariuszem (51%), brak odpowiedniej wiedzy i kwalifikacji (20%). 40% badanych wykazało chęć zostania wolontariuszem, natomiast 30% opowiedziało się po przeciwnej stronie. Respondenci, mając do wyboru miejsca, w których chcieliby pojąć pracę wolontariusza, wybrali: dom dziecka (70%), dom małego dziecka (62%), pomoc mniejszościom narodowym (8%), pomoc osobom bezdomnym (7%). 20% osób zadeklarowało, że w ich otoczeniu są osoby związane z wolontariatem. 46% badanych na pytanie czy wolontariusze posiadają kodeks etyczny odpowiedziało twierdząco, 5% nie zgodziło się, natomiast 41% nie miało zdania [13].

Oceny zjawiska społecznego, jakim jest wolontariat wśród studentów, podjął się Wydział Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach. Na Wydziale tym w 2009 roku przeprowadzono badania na kierunkach medycznych: położnictwo, pielęgniarstwo, zdrowie publiczne i fizjoterapia. Zaledwie 2% badanych podejmowało wolontariat, główną przeszkodą w tej aktywności był brak wolnego czasu. Wiedzę o wolontariacie badani czerpali głównie z Internetu – 36,8% badanych [14].

Z badań przeprowadzonych wśród studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu wynika, że jedynie co trzeci student podejmował lub bierze aktywny udział w wolontariacie (65 na 202 osób). Studenci stosunkowo rzadko wskazują organizacje studenckie działające na uczelni albo związane z uczelnią, które oferują im działalność opartą na wolontariacie. Okazuje się, że tylko 35,1% badanych kojarzy Radę Uczel-

nianą Samorządu Studenckiego z organizacją studencką, w której można działać. A przecież reprezentuje ona interesy studentów na uczelni, zajmuje się ich sprawami dydaktycznymi, socjalnymi i kulturalnymi.

Może to wynikać z niewiedzy studentów dotyczącej zakresu działań i statutu tych organizacji, a być może braku zainteresowania życiem uczelni lub błędnego formułowania wolontariatu na tle organizacji studenckich.

Respondenci wskazywali wiele motywów podjęcia aktywności wolontariackiej między innymi: posiadanie wolnego czasu, chęć pomocy innym, chęć własnego rozwoju, zainteresowania, zetknięcie z problemem w rodzinie/wśród znajomych. Przyczynami, dla których zdaniem badanych ludzie nie podejmują aktywności wolontariackiej, jest przede wszystkim: brak czasu, brak chęci i motywacji, cechy charakteru oraz niewiedza na temat tego, gdzie się udać, by zostać wolontariuszem.

Wyniki odpowiedzi na większość pytań (skierowanych do ogólnej grupy badanych jak i wolontariuszy) określają, że poprzez działalność w wolontariacie można zdobyć doświadczenie, nowe umiejętności i wiedzę. Ankietowani prawie jednogłośnie stwierdzili, że wolontariat jest czynnikiem edukacyjnym w rozwoju człowieka. A studenci, którzy są na co dzień wolontariuszami, poleciliby innym zdobywanie doświadczenia poprzez wolontariat. Jednak to przekonanie nie przekłada się na autentyczne zaangażowanie wszystkich badanych w działalność wolontariacką, działalność, która pozwala studentom poza obowiązkowym programem kształcenia realizowanym na uczelni zdobywać wiedzę i umiejętności potrzebne np. do wykonywania przyszłej pracy zawodowej.

Wnioski

Ze względu na małą próbę badawczą wyniki badań nie mogą być rozciągnięte na większą populację. Z badań wynika, że 65 spośród 202 studentów Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu biorących udział w badaniach jest/było zaangażowanych w wolontariat. Nie jest to duża liczba, należy jednak pamiętać, że wolontariat jest pracą bezpłatną, dobrowolną, „wartością dodaną” do aktywności studenta na różnych płaszczyznach: życia osobistego, ale w wielu przypadkach też – życia zawodowego.

Analiza odpowiedzi studentów zaangażowanych w wolontariat wskazuje na to, że prawie połowa (31 z 65 osób) udzielała się lub udziela w pracy na rzecz organizacji studenckich. Jak się można było spodziewać, część studentów-wolontariuszy (23 z 65 osób) zaangażowanych jest w wolontariat zgodnie z profilem studiów medycznych w szpitalach i placówkach służby zdrowia. Ta działalność ma na względzie lepsze przygotowanie się do przyszłego zawodu. Mniejszą popularnością cieszą się organizacje związane z pomocą osobom niepełnosprawnym, organizacje kulturalne czy organizacje i ruchy religijne.

Choć studenci wskazywali na znajomych jako główne źródło informacji na temat wolontariatu, to wielu wskazywało też różne formy powiadamiania o działalności organizacji studenckich (np. listy, e-maile). W tym kontekście należałoby usprawnić

sposób dystrybucji informacji na temat wolontariatu na uczelni: poprzez nauczycieli, spotkania ze studentami, plakaty i ulotki.

Należałoby bardziej zainteresować studentów życiem na uczelni. Praca na rzecz własnego wydziału, uczelni czy organizacji uczelnianej wpłynęłaby na zacieśnienie więzi między osobami studiującymi na danym kierunku a placówką kształcąca.

Bibliografia

1. Wolontariat – trudne bycie razem, mimo choroby, dr Zbigniew Bohdan, Gdański Uniwersytet Medyczny, Hospicjum im. ks. E. Dutkiewicza SAC <http://lubiepomagac.pl/attachments/article/27/Wolontariat%20-%20trudne%20bycie%20razem%20mimo%20choroby.pdf> – data wejścia 19.07.2014 r.
2. Darłowski Centrum Wolontariatu – Prawne Aspekty Wolontariatu.
3. Sydor-Misiak J., *Wolontariusze w hospicjum*, [w:] Magazyn Pielęgniarki i Położnej, 2011 (5), Naczelna Izba Pielęgniarek i Położnych, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2011, s. 42–43.
4. Rada Uczelniana Samorządu Studenckiego Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu <http://samorzad.ump.edu.pl/> – data wejścia 6 kwietnia 2014.
5. Kwapiszewska M., Kwapiszewski J., *Polityka społeczna, praca socjalna i wolontariat*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica, Piła 2012, s. 147–164.
6. Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu <http://www.wolontariat.org.pl/> – data wejścia 24 lipca 2013.
7. Pająk-Ważna E., *Wolontariat w USA – idea pragmatyczna (i) czy polityczna?* http://edukacja.ibe.edu.pl/artykuly/04_2011/Pajak_Wazna_4.2011.pdf, – data wejścia 29 grudnia 2014.
8. Rodell J.B., *Finding meaning through volunteering: why do employees volunteer and what does it mean for their jobs?*, *Academy of Management Journal*, 2013, vol. 56, No. 5, 1274–1294.
9. *Wolontariat w teorii i praktyce*, red. nauk. Małgorzata Danielak-Chomać, Barbara Dobrowolska, Agnieszka Roguska. – Siedlce: Fundacja na Rzecz Dzieci i Młodzieży „Szansa”: Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, 2010, 27–48.
10. Przewłocka J., *Zaangażowanie społeczne Polaków w roku 2010: Wolontariat, filantropia i 1% – raport z badań*, Badania Aktywności Obywatelskiej, Stowarzyszenie Klon/Jawor, Warszawa 2011, s. 7–15, 17–19, 32.
11. Cowen E.L., Zax M., Laird J.D., *A college student Volunteer program in the elementary school setting*, in: *Community Mental Health Journal*, v. 2, nr 4, 1996, s. 319–328.
12. Modlińska A., Krakowiak P., Kowalczyk G., Janowicz A., *Wolontariat w opiece paliatywno-hospicyjnej – edukacja społeczna na podstawie akcji „Umierać po ludzku”*, [w:] *Onkol. Pol.* 2008, 11, 4, 163–166.
13. Rozwadowska E., Krajewska-Kuśak E., Kaniewska K., Van Damme-Ostapowicz K., Guzowski A., Kowalczuk K., Rolka H., Lewko J., *Analiza postrzegania wolontariatu przez studentów pielęgniarstwa*, [w:] *Pielęgniarstwo i Zdrowie Publiczne* 2012: 2 (3), Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich, Wrocław 2012, s. 201–206.
14. Szpringer M., Dziewisz E., Kosecka J., Pluta O., *Voluntary service of health sciences students*, [w:] *Studia Medyczne* 2009, 14, s. 33–36.

Katarzyna KORDIUK

absolwentka kierunku Pielęgniarstwo na Wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu (katarzynakordiuk@tlen.pl)

dr n. hum. Karolina SZCZESZEK

Katedra i Zakład Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu (kszczesz@ump.edu.pl)

dr nauk o zdrowiu Anna Maria STANEK

Katedra i Zakład Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, (stanekanna@o2.pl)

prof. dr hab. n. med. Maciej WILCZAK

Kierownik Katedry i Zakładu Edukacji Medycznej Uniwersytetu Medycznego w Poznaniu, (mwil@gpsk.am.poznan.pl)